

о. В. Величковський ЧНІ.
V. Velyčkovskyj, CSSR.

Пресвята Богородиця — Цариця Руси-України — як Покров і Неустанна Поміч

(Реферат виголошений на великій святочній академії в Станиславові, у днях 4-5. XII. 1937 р., що її улаштувало, під високим Протекторатом Їх Ексц. Кир Григорія, Архібратство Б. М. Н. П. при церкві ОО. Редемптористів у 10 ліття свого існування — для вшанування ювілею 900-ліття прогошення Богородиці Царицею Руси-України).

Sanctissima Dei Genetrix — Regina Ucrainae (1037-1937) — ut Protectio et Perpetuus Succursus

Мадонно, Ти така велика й стільки в Тебе сили,
Що хто бажає ласки й не спішить до Тебе,
У своїм безумстві хоче літати безкрилий!

(Данте, Рай XXXIII)

І це, що з глибини серця вирвалося колись італійському великому поетові — те, вже в 50 літ після прийняття християнства, проголосив урочисто великий київський князь, Ярослав Мудрий, син св. Володимира Великого, у благовіщенській церкві в Києві, коли віддав усю Русь-Україну під Покров Пресвятої Богородиці: „Людей своїх і город віддав (в опіку) святій, всеславній і скорій на поміч християнам святій Богородиці, що Їй і церкву збудував на великих воротах на імя першого господського празника — святого Благовіщення, щоб те саме поздоровлення, що його ангел дав Діві, було й цьому городові“. („Слово“ київського митрополита Іларіона). Те саме проявляє теж уже 900 літ у своєму многострадальному житті своєю набожністю, вірністю й гарячою любовю до своєї небесної Володарки весь український нарід.

Тим то годиться тепер, в 900-ліття нашої найвищої небесної Володарки та в 10-ліття почитання Її при помочі Архібратства Божої Матері Неустанної Помочі, призадуматися над Її високим Володінням колись і в теперішніх часах, щоб іще з більшим довірям прибігати до Неї, як до нашої могутчої Заступниці й Покровительки, в усіх хвилинах нашого життя. Пре-

свята Богородиця це повсякчасний Покров для нашої Церкви, народу й християнських душ, як також — зокрема тепер — Неустанна Поміч!

I. Пресвята Богородиця — Покров нашої Церкви, народу й християнських душ

1) Покров Церкви. Бо й звідкіля ж це, що католицька віра й Церква так скоро після прийняття християнства сильно утвердилася в нашому народі? Як відомо, всі ласки через Марію! Тому й цю найбільшу ласку, ласку католицької віри, завдячує наш нарід Марії. Це Вона, свята Одігетрія-Путиводительниця, що славилася в греків у св. іконах, показала путь нашому народові до Христа й до Його святої католицької Церкви.

І звідкіля ж ця охорона перед ересями й формальною схізмою? Як відомо, тоді коли Греція вже давно зірвала була з католицькою Церквою, — Церква в Україні ще довгі часи дуже сильно зберігала церковну Одність. Як доказ цього може послужити свято перенесення мощів великого почитателя Пресвятої Богородиці, св. Отця Николая, до італійського міста Барі. Це свято, що його поручив святкувати Папа Урбан II, не приймалося ані в Греції, ані в Росії, тільки в Україні — щоб свідчити про приналежність нашого народу до правдивої Христової Церкви.

Або звернім увагу на пізніше свято: Сострадання Пресв. Богородиці, що його наш нарід загально називає десятою п'ятницею. Це свято, католицького походження, ще й досі врочисто святкує наш нарід в Україні; що хоч уже формально відірваний від католицької Церкви, — **всетаки** в душі він і далі залишився католицький. (Нпр. у селі Біличі, володимирськопоповіту на Волині, „православні“ українці дуже врочисто святкують десяту п'ятницю, а священики, щоб сповнити домагання вірних, відправляють того дня богослуження зі старих уніятських книг, що їх цілий рік тримають під ключем..).

Католицька віра так скоро приймалася й так сильно вкоринилася в Україні, бо могучий небесний Покров Пресвятої Богородиці простягався над українською Церквою, хоронив Її від небезпек, скріпляв Христового духа в нашому народі та провадив той нарід шляхом Божої правди. Цікаве, що майже всі старинні руські катедри: в Києві (Десятинна церква), в Галічі, Холмі, Перемишлі, в Володимирі та у Львові (Успенська церква) — це храми Пресвятої Богородиці! Подібно й славні

руські монастирі, як нпр. киево-печерський і почаївський, це осередки слави Богородиці. Вона ж бо Покров і Володарка української Церкви!

2) Покров і Володарка українського народу. Побожний український нарід негайно пізнав та відчув серцем, де його щастя, сила й поміч. І ніякий інший нарід не може похвалитися тим, що він уже в 50 літ по прийняттю християнства посвятився ввесь, під проводом свого монарха, опіці Пресвятої Богородиці, проголошуючи Її своєю Володаркою, — як це вчинив наш нарід під проводом князя Ярослава Мудрого 1037 року!

І не завівся народ України! Не завелись князі й бояри та наші воїни хоробрі, подібно, як не завівся князь Володимир Великий, що в битві під Василевом біля Києва спасся від полону — побідивши печенігів при помочі Пречистої. Пресвята Богородиця допомогла князеві Ярославові Мудрому знову побідити печенігів, а славному князеві Володимирові Мономахові та князям Ігореві й Мстиславові зовсім розбити половців.

В довірю до Неї, як до своєї Володарки, не завелись теж, у пізніших часах, українські гетьмани й козацтво та ввесь посполитий нарід України. В XVI. в. славлять Пречисту, як свою Опікунку, лицарі-запорожці. Вони будують на Січі в Її честь церкву св. Покрови. (Ще й тепер можна стрінути ікону Пречистої, що благословить запорожців...).

По нещасній битві під Полтавою (1709 р.) частина запорожців (а було їх кілька тисяч), утікаючи перед пімстою лютого московського царя Петра, пішла на Крим і піддалася кримському ханові. Покидаючи в поспіху рідну землю, не забули запорожці взяти з собою великого скарбу, а саме ікони Божої Матері:

„Як мандрували день і ніч,
Як покидали Запороже,
Великий Луг і Матір Січ,
Взяли з собою Матір Божу,
А більш нічого не взяли,
І в Крим до хана понесли,
На нове вбоге Запороже“...

Нажаль сталося таке, що

„Хоч дозволив хан на пісках
Новим кошем стати,
Та наказав запорожцям
Церкву будувати“...

І тоді запорожці

„У наметі поставили
Образ Пресвятої
І крадькома молилися“...

Після полтавського погрому війська Петра Великого ширили в Україні смерть і руїну. До запорожців на Кримі приходили сумні вісти, що їхніх, досі вольних, братів пігнали москалі „на болото город будувати“; запорожці чули, як конає Гетьманщина й тому

„Мордувались сіромахи,
Плакали, і з ними
Заплакала Матір Божа
Сльозами святими;
Заплакала Милосерна,
Неначе за Сином.
І Бог зглянувсь на ті сльози
І на Україну,
За козацькїї і за тїї
Пречистої сльози
Побив Петра“...

Коли ж опісля дозволено запорожцям вернутись в Україну, вони

„Принесли з собою
В Гетьманщину той чудовий
Образ Пресвятої;
Поставили у Іржавці
В мурованім храмі“.

(Т. Шевченко: Іржавець).

Наш нарід, не зважаючи на свої страшні переживання: великі нещастя, горя й переслідування, не захитався ніколи в довірю до своєї небесної Цариці та шукав завсіди в Неї помочі й рятунку. А Вона милосердилася над ним і завсіди простягала йому свою помічну Руку — передовсім тоді, коли нашому народові загрожувала, як здавалося, повна руїна. Вона ж бо Володарка нашого народу й тому не дасть йому пропасти!

3) Пресвята Богородиця це зокрема Володарка християнських душ. Вона володіє над тими душами по материнськи, силою Божої Любови. З великою ніжністю нахилиється Вона до кожної дитини України; чудами промовляє до її серця та в невисказаній доброті вказує їй шлях до Бога й до вічного щастя. Вона повсякчасно золотом ласк обсипує людські душі зі своїх, таких численних в Україні, чудотворних ікон. І саме те велике число чудотворних ікон та ще більше число Її безупинних ласк це явний доказ Її чудесного володіння над нами!

II. Пресвята Богородиця не тільки наша Цариця, але й Неустанна Поміч¹

1) Марія Неустанна Поміч Церкви. Особливо мусимо бути вдячні Божій Матері за неустанну поміч для католицької Східньої, і з окрема для української Церкви.

Микола Маріні, ще як богослов, взяв участь у перенесенню чудотворної ікони Божої Матері Неустанної Помочі до церкви св. Альфонса в Римі (1866 р.). Від того часу став він дуже ревним почитателем цієї ікони. У своїй кімнаті мав він копію тієї ікони й часто цілував її, а коли переходив біля церкви св. Альфонса, завжди вступав до неї, щоб поклонитися своїй небесній Цариці. Певно Вона сама, в чудесній своїй іконі, випросила для нього велику любов до Східньої католицької Церкви. Він довгі роки працював над зєдиненням Сходу (видаючи дуже цінний журнал „Bessarione“) та переймився великою ідеєю, щоб оснувати в Римі окрему св. Конгрегацію для Східньої Церкви. З тим пляном він звертався був до Папи Пія X, та даремний був його труд тому, що ще не надійшов був відповідний час на це. 1916 р., вже як кардинал, предложив він свій плян Папі Венедиктові XV. Папа призадумався й поволі звернув свої очі до неба, неначе шукаючи там світла в такій важній справі. Нагло глянув на ікону Божої Матері Неустанної Помочі. Його лице заясніло радістю й Він негайно згодився

---

¹ Як відомо, наш нарід почитає тепер майже загально ікону Божої Матері Неустанної Помочі. Старе християнське передання каже, що цю ікону мав намалювати св. євангелист Лука. Ікона находилася довгий час в Антіохії. В першій половині V. в. цариця Пульхерія перенесла її до Царгороду й там збудувала для неї храм, що його називали *Одітімпія* (Провідниця). Згодом і сама ікона дістала назву Одігітрії. Греки дуже почитали цю ікону, а її копії поширились по всьому християнському Сході. Деякі з них дістались також і на Русь, як нпр. смоленська „Страстная“. Оригінал спалили Турки здобувши Царгород 1453 року. Теперішня, загально поширена, копія Одігітрії це відбитка, як кажуть, чудотворної копії з острова Крити. Цю чудотворну копію мав украсти якийсь купець 1496 р., щоб продати її десь у далекім краю. За це покарав Бог купця смертю, а чудотворну копію перенесли дня 27. III. 1499 р. дуже врочисто до церкви св. Матея на Есквіліні в Римі (ця церква належала до монахів Чина св. Августина). Там находилася ця ікона майже 350 літ і вславилася багатьма чудами. В часі революції 1795 р. церкву св. Матея зруйнували, а ікона десь запропастилася. Та в 70 літ опісля знайшли її під престолом в одній каплиці. Папа Пій IX віддав її в опіку ОО. Редемптористам, що мають у Римі церкву, посвячену в честь їхнього Основника, св. Альфонса — недалеко від того місця, де стояла колись церква св. Матея. (Див. Малий підручник для провідників Архидієцтва Б. М. Н. П. — Станиславів 1935).

оснувати окрему Східню Конгрегацію. Свою обітницю виконав Папа дня 1. травня 1917 р. Першим Секретарем цієї св. Конгрегації став саме кардинал Маріні († 1923), а його заступником-асесором став теж дуже великий почитатель Марії — єпископ Ісаєя Пападопульос († 1931). Хто знає яке велике значіння має ця Конгрегація зокрема для нашої греко-католицької Церкви, — мусить дякувати Матері Божій Неустанної Помочі за цю, таку велику ласку. А для ОО. Редемптористів випросила Вона цю ласку, що вони перші з західніх монахів приймали східній обряд, щоб успішно й з одушевленням працювати над спасенням душ українського народу. Божа Мати Неустанної Помочі володіє теж і в нашій Церкві.

2) Марія це Неустанна Поміч для нашого народу. З місіонерами Редемптористами прийшла Вона в чудотворній своїй іконі несучи з їхніми місіями неустанну поміч містам і селам нашої вужчої батьківщини, Галичини.

1923 р., коли в Україні, червоною від крові, лютував голод забираючи мільйони українських дітей і старших осіб, Ісус, Спаситель світу, вислав, як Добрий Пастир, поміч для України через свого Заступника на землі, Папу Пія XI. Поїхали там довгі поїзди з харчами, щоб зокрема рятувати дітей від голодової смерті. А в тих поїздах, крім хліба й молока, були також ікони, і то тільки ікони Божої Матері Неустанної Помочі!

І тепер там в Україні, де вже нема ані одного греко-католицького священика, наскільки відоме нам, чимало „православних“ священиків і парохій узнають одність з католицькою Церквою та ведуть справді католицьке життя, проявляючи католицького духа в своїх терпіннях і в мученичій смерті.

1925 р. поспішила Божа Мати Неустанної Помочі з місіями ОО. Редемптористів на Волинь, Холмщину, Полісся й Подляше.

А саме тепер минає 10 років, як за благословенням Їх Ексц. Кир Григорія оснували ОО. Редемптористи при своїй каплиці в Станиславові Братство Божої Матері Неустанної Помочі. 1932 р., теж за старанням Їх Ексц. Кир Григорія, св. Отець Папа Пій XI підніс це Братство до гідности Архібратства — не зважаючи на те, що таке Архібратство існує вже в латинському обряді. Це справді надзвичайна ласка для українського народу. Тут, у Польщі, це одиноке того рода Архібратство, а в гр.-кат. Церкві це перший того рода привілей. Для загалу нашого народу є це нове джерело надприродних ласк, — саме тепер, коли наш нарід такий розбитий і поділений.

На основі особливішого декрету св. Отця, що важний на вічні часи, станиславівське Архібратство має право приєднувати й лучити з собою всі Братства БМНУ не тільки тут, у Галичині, але також на всіх областях, де живе наш нарід у польській державі поза Галичиною. І коли тепер, зважаючи на особливіші, виняткові в історії обставини, не можуть злучити нашого народу в одне ніякі освітні, економічні, чи культурні Установи; що більше: коли навіть і церковна Єпархія в Галичині не всилі цього вчинити, — лучить той нарід в одне Мати Божа Неустанної Помочі, бо Вона справжня небесна Володарка нашої землі та нашого українського народу!

3) Марія Неустанна Поміч християнських душ. Одинока в усім світі ікона БМПН. має ту силу-прикмету, що також і через свої копії вона є чудотворна. Скільки то вже ласк осягнули через неї зболілі душі, скільки людей урятувала Вона від розпуки, самовбивства та від різних нещасть, скільки навернула на дорогу праведного життя й зокрема скільки душам випросила Вона ласку доброї сповіді!

Св. Отець, Папа Пій XI, що памятає про це, вислав недавно чудотворну ікону Божої Матері Неустанної Помочі для парохіяльної церкви в Городлі на Холмщині, що нею завідують ОО. Василіяни („Нова Зоря“, 28. XI. 1937), як також до Ковля, — щоб Божа Мати й там рятувала душі нашого народу. В самій же Галичині де лишень наш нарід горнеться до Божої Матері Неустанної Помочі, там проквітає побожне життя, люди приступають частіше до св. Тайн та стараються жити в згоді й любові. Або хоч би й ця одність, що оце ми улаштували тут спільно цю ювілейну академію, чи ж це не особливий доказ володіння Пресвятої Богородиці?

А навіть і там, в радянській Україні, де вороги насильно нищать релігійне життя, руйнують і палять церкви, переслідують віруючий нарід, убивають священників і також хотіли б знищити самого Бога — навіть і там виривається з уст одного радянського поета (мабуть убитого вже), Павла Тичини, оці вимовні слова:

*„Мадонно моя, Пренепорочна Маріє,
Прославлена в віках,
На наших самотніх вівтарях
Лиш вітер віє...“*

Та зате, навіть і там, у людських серцях горить іще огонь — незахитана віра в поміч Пречистої Марії!

„На самотніх вівтарях лиш вітер віє“ звичайно там, де нарід довгий час релігійно байдужий і де дозволяється без-

карно гуляти всяким нездоровим лівим течіям, що затроюють здоровий організм нашого народу та чинять його невідпорним на всякі душевні недуги.

Серед теперішнього великого лихоліття „не маємо іншої помочі, ані іншої надії“, як тільки звертати свої очі на цю велику Володарку нашого краю, що рятувала колись наш нарід від лютих азійських орд, що піддержувала й не дала затонути дрібним та кволим козацьким чайкам на розбурханому й грізному Чорному морі. Вона — наш Покров і Заступниця — не погордить і тепер нашими молитвами та виведе нас „на ясні зорі, на тихі води“, на шлях щастя й свободи та доведе вірних своїх почитателів до вічної щасливости в небі.

SUMMARIUM

Anno D. 1037 (quingagesimo post conversionem Ucrainae!) Jaroslaus Sapiens († 1054) magnus princeps Kioviensis, filius Sancti Vladimiri Magni, in Protectionem B. Mariae Virginis, coelestis Patronae et Reginae Ucrainae, se totumque populum suum commisit. Ab hoc tempore Ucraini maxima cum veneratione ad B. V. M. se referunt, Protectio autem Sanctissimae Dei Genetricis super hunc populum infelicem omnibus temporibus fere evidens est. Recentiori tempore miraculosa imago B. M. V. de Perpetuo Succursu praesertim ope PP. Congr. SS. Redemptoris pluribus in locis Ucrainae veneratur. Populus in Ucraina sovietica a communistico regimine oppressus, totam suam spem in B. M. V. reposuit (magnoque desiderio Unionis cum Ecclesia catholica flagrat). Immo etiam Paulus Tyčyna, poeta Ucrainicus, licet ipse comunista, de B. M. V. ita cantat: „*Madonna mea, Immaculatissima Maria — Celebrata tempore saeculorum — Super altaria nostra deserta — Solummodo flat ventus...*“ — Varia exempla pietatis populi Ucrainae erga Mariam necnon Protectionis Mariae super populum Ucrainicum, mentione digna, referuntur.
